

"Bir zamanlar geride bırakılmış gibi görünen felsefe yaşamdaki varlığını sürdürür, çünkü gerçekleşme anına henüz ulaşmamıştır."

Theodor W. Adorno

11 Eylül 1903'te Frankfurt'ta doğdu. Yahudi bir tüccarın oğludur.

- 1920-1924 arasında felsefe, sosyoloji, psikoloji ve müzikoloji eğitimi gördü. 1924'te Edmund Husserl üstüne tezi ile doktorasını verdi. Müzik eleştirmenliğine daha öğrenciliği sırasında başladı.

- 1925'te Viyana'ya yerleşti. Alban Berg'in yanında kompozisyon, Eduard Steuermann'ın yanında piyano eğitimi gördü.

- 1927'de Hans Cornelius'un yanındaki ilk doçentlik denemesini tamamlayamadı.

- Yirmili yılların sonundan itibaren Frankfurt/Main Üniversitesi'ndeki Sosyal Araştırma Enstitüsü'nde gayri resmi olarak çalışmaya başladı.

- 1931'de Paul Tillich'in yanında hazırladığı Kierkegaard üstüne çalışmasıyla doçentlik derecesini aldı.

- 1933'te ders vermesi yasaklandı. 1934'te ülkesini terk ederek İngiltere'ye gitti ve Oxford Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu. 1938'de ABD'ye göç etti ve New York'a taşınan Sosyal Araştırma Enstitüsü'ndeki çalışmalarına devam etti. Aynı zamanda Paul Lazarfeld'in *Princeton Radio Research Project*'ine katıldı.

- 1949'da Almanya'ya dönerek Frankfurt/Main Üniversitesi'nde felsefe ve sosyoloji dersleri verdi, bunun yanında Horkheimer ile Sosyal Araştırma Enstitüsü'nü yönetti.

- 1959'da Horkheimer'in emekliliğinin ardından Frankfurt'taki Sosyal Araştırma

Enstitüsü'nün müdürü oldu.

- 1961'de, toplum bilimlerinin yöntem sorunları üstüne Popper ile "pozitivizm tartışması" olarak bilinen tartışma başladı. 1968'den itibaren öğrenciler ile arasında şiddetli kavgalar oldu. Adorno 31 Ocak 1969'da polisi devreye sokarak Sosyal Araştırma Enstitüsü'nü boşalttırdı.

- 6 Ağustos 1969'da Visp'te (İsviçre) kalp krizinden öldü.

Eserlerinden seçmeler

- Ästhetische Theorie (posthum) (1970)
- Negative Dialektik (1967)
- Moments musicaux (1964)
- Einleitung in die Musiksoziologie (1962)
- Minima Moralia. Reflexionen aus dem beschädigten Leben (1951)
- Philosophie der neuen Musik (1949)
- Dialektik der Aufklärung; mit Max Horkheimer (1947)
- Kierkegaard. Konstruktion des Ästhetischen (1933)

Etkisi

Adorno'nun erken dönem çalışmaları oldukça geniş bir ilgi alanına yayılmıştır: Felsefenin yanında psikoloji, sosyoloji, müzikoloji ve bestecilikle uğraşmıştır. Felsefi yönelimi her şeyden önce, insanı insanlıktan çıkararak kapitalizmin karşısında toplumsal bir hümanizmi savunan, Marksist toplum eleştirisinin entelektüel çevresinden esinlenen sosyal bir felsefedir. Siyasi eylemi zorunlu gören birçok Marksistin aksine tamamıyla bir filozof olarak kuramsal-eleştirel kalır. Bunun yanında özel ilgi alanlarında da eğitimli burjuvazinin bir üyesi olarak kalmıştır; yeni müzik çığırında bir besteci mi, yoksa felsefi denemelerinin şairi mi olmak istediği konusunda uzun süre karara varamaz.

Felsefi-eleştirel düşünme kaynaklarını proleter gerçeklikten değil, Hegel'in kavram kuramından alır. Hegel'e göre kavramın hakikati şundan ibarettir: Kavram –bir sistemin karmaşıklığı biçiminde- sonuna kadar düşünülür ve böylece kavram dünyaya –ya da: "gerçekliğine"- bir sistem içinde bütünüyle hakim olur. Fakat tam da burada, tutarlı düşünme yoluyla etkin gerçekliğin en sonunda kavramda –yani bu düşünmede- bütünüyle açıldığı fikrinde, bu idealist ilerleme inancında Adorno Hegel'e karşı çıkar. Adorno bu düşünmede, kavramın kendi "bütünlüğünü" etkin gerçekliğe dayattığını görür. Kavram totaliter olur ve böylece yanlış hale gelir çünkü etkin gerçekliğin anlarını ezer. Etkin gerçeklik ussal olarak hiçbir zaman bütünüyle kavranamaz, ussal kavramın karşısında hep bir usdışı kalan olacaktır. Adorno buna "özdeş-olmayan" der. Bu nedenle Adorno "özdeş-olmayanın avukatı" olarak da adlandırılmıştır.

Kavram kuramı böylece model olarak egemenlik ilişkilerini yansıtır. Bu ilişkiler Adorno'nun toplum eleştirisini büyük ölçüde kamçulamıştır. Özdeş-olmayanın filozofu Adorno bu noktada ezilenlerin ve sistemin egemenliği altındakilerin avukatı olarak ortaya çıkar. Nasıl ki, özdeş-olmayı silen kavram hakikat olmaktan çıkıyorsa, iktidar da toplumu oluşturanları, yani bireylerin tümünü bütünüyle belirlediğinde toplumsal ilişkiler hakikatlerini kaybeder. Adorno hakikat-olmayanın tohumunu daha o zaman metaların, *kitsch*'in ve tüketimin her yanı sarmasında bulmuştu. Egemen olan ile egemen olunan arasındaki bu gerilimli ilişki toplumsal anlatım biçimi olarak toplumun karşısında karşısav biçiminde duran sanatta bile, sanat yapıtı ile gerçekliğin, sunma ile sunulanın ilişkisinde yeniden bulunur.

Keskin ve aynı zamanda edebi açıdan yüksek bir etkileme gücü taşıyan kavramları her ne kadar belli bir süre akademik felsefe jargonuna egemen olmuş olsalar da bir ekol yaratamamışlardır, çünkü tarihsel maddecilikle birlikte Adorno'nun tarih felsefesinin öncülleri eskimiş, ayrıca filozof her yerde "yanlış" yaşamı teşhir ederek katışıksız bir dinsel ödün vermezlik göstermiştir. Biçem açısından incelikle işlenmiş denemelerinde Adorno düşünmeye büyüleyici bakışlar hediye etmiştir. Bununla birlikte bu düşünmeye ısınmak ise imkânsızdır.